

ဆက်စပ်သက်ရောက်မှုနှင့် စီမံကိန်းအဆင့်သက်ရောက်မှုများ

မြေယာ

မြေယာ

ဤအပိုင်းတွင် အောက်ပါအချက်များပါဝင်ပါသည်။

- (က) အမျိုးသားအဆင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာ
  - မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ လက်လှမ်းမီမှုနှင့် အသုံးချမှု
  - စည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့်မူဝါဒမူဘောင်
- (ခ) ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုမှ တွေ့ရှိချက်များ
  - မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ လက်လှမ်းမီမှုနှင့်အသုံးချမှု
  - ပြန်လည်နေရာချထားရေး
  - မြေယာနှင့်ဆက်စပ်နေသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုများ
- (ဂ) ဆက်စပ်သည့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ

(က) အမျိုးသားအဆင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာများ

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ လက်လှမ်းမီမှုနှင့် အသုံးချမှု

စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၇၂% ခန့်သည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပြီး အိမ်ခြေ ၃၈% ကျော်သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံပြီး ဝင်ငွေရရှိကြသည်။³²⁹ မြေသည် ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် အရေးအပါဆုံး ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးစံအရ မြေငှားရမ်းခြင်းစနစ်များထဲတွင် အများပိုင်မြေများ အသုံးပြုခြင်းသည် သာမန်လုပ်လေ့လုပ်ထ လှိုင်သော စနစ်တစ်ခုဖြစ်၍ နှစ်ပေါင်းများစွာ ငှားရမ်းအသုံးပြုကြသော်လည်း ဥပဒေအရ ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်း မဟုတ်ပါ။³³⁰ သို့သော် ဗဟိုထိန်းချုပ်ပြီး ရှုပ်ထွေးသော မြေယာမှတ်ပုံတင်သည့်စနစ်ကြောင့် ကျေးလက်ဒေသရှိ မြေအတော်များများသည် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရမှ ကုမ္ပဏီများအသုံးပြုရန် မြေသိမ်းယူခံရခြင်းအန္တရာယ်မှ တစ်ဦးခြင်းနှင့်အဖွဲ့များ အပါအဝင် ဒေသခံမြေအသုံးပြုသူများနှင့် မူလဓလေ့ထုံးစံအရပိုင်ဆိုင်သူများကို ကာကွယ်ပေးရန် အားနည်းချက်များရှိပါသည်။ ထို့အပြင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများသေချာမှုမရှိဘဲ ဘာသာပြန်ဆိုထားသောကြောင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများကို တစ်ဦးမှတစ်ဦး ပြောင်းလွှဲသည့်အခါ အငြင်းအခုံများရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်မှ စီးပွားရေးနှင့်အခြားအသုံးချမှုများအတွက် မြေယာသိမ်းယူခြင်းများမှာ သမိုင်းတစ်လျှောက် ဖြစ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပြီး၊ ရွာသားများကို သီးနှံလျော်ကြေး၊ အိမ်အတွက်လျော်ကြေးနှင့် မြေယာလျော်ကြေးများ မပေးခြင်း၊ ရှင်းလင်းမှုများမရှိခြင်းနှင့် အတားအဆီးများ အပါအဝင် ထိုနေရာများတွင် အင်အားသုံး မောင်းထုတ်ခြင်းများကဲ့သို့သော ပုံစံများရှိပါသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် ဒေသခံများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းကို ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်ခဲ့ပြီး မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ လက်လှမ်းမီမှုများနှင့် မြေအသုံးချမှုအခွင့်အရေးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းအခုံများ

329 Myanmar Ministry of Labour, Immigration and Population, Central Statistical Organisation and ILO, Myanmar Labour Force, Child Labour and School to Work Transition Survey, 2015, p. 5 and 8
 330 Transnational Institute ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ငြင်းဆိုခဲ့ရသည်၊ ဗမာနိုင်ငံရှိ မြေပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေးနှင့်တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခ၊ မေလ ၂၀၁၃ ခုနှစ်။

ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။³³¹

သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မြေအသုံးချမှုနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများသည် တရားဝင်နှင့်တရားမဝင်သတ္တုတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များအကြား မကျေနပ်မှုများ ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်ပါသည်။ သာမန်အားဖြင့် အကြီးစားနှင့်အသေးစားသတ္တုတူးဖော်ခြင်းများတွင် တရားဝင်မြေအသုံးချမှုများပိုမိုရှိပါသည်။ သို့သော် လက်လုပ် လက်စားသတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများသည် သေချာမှုမရှိသော သို့မဟုတ် မြေအသုံးချမှုမရှိသော သို့မဟုတ် တရားမဝင်အသုံးပြုကြသော နေရာများတွင် လုပ်ကိုင်ကြရပြီး ၎င်းတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် မြေယာကိုအသုံးပြုမှုအပေါ်မူတည်နေသော လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတွင်းလုပ်သားများအတွက် အန္တရာယ်များတိုးလာနိုင်ပါသည်။³³²

SWIA ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ သတ္တုတွင်းကဏ္ဍအတွက် အခြေခံကျသော အကြောင်းအရာသည် မြေယာအခွင့်အရေးဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ကွက်များအတွင်း သွားရောက်လေ့လာချက်များအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ လက်လှမ်းမီမှု၊ အသုံးချမှုများနှင့် ဆက်စပ်မှုများသည် ဆိုးရွားသည့်အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သောထိခိုက်မှုများဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုတွေ့ရှိချက် အသေးစိတ် ကို အောက်ပါအပိုင်း (ခ) တွင် ဆက်လက်ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

စည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့်မူဝါဒမူဘောင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေအသုံးချမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၂၀၁၁ ခုနှစ်များမှ စတင်ကာ လူအများစိတ်ဝင်စားမှုကို ခံနေရပါသည်။ ၎င်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ ယခင်အစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်ဆက်နွှယ်နေပြီး နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အလေးပေးမှုများ ပါဝင်နေပါသည်။³³³ မြေအသုံးချမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စီမံအုပ်ချုပ်သော အဓိကကျသည့် ဥပဒေသုံးခု ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ - ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ မြေသိမ်းအက်ဥပဒေလက်စွဲ³³⁴ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ ၂၀၁၂ ခုနှစ်³³⁵ နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ³³⁶ တို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဥပဒေများကိုအောက်တွင် အကျဉ်းချုပ် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရသစ်၏ သဘောထားသည် ရှင်းလင်းမှုမရှိသော်လည်း ၂၀၁၄ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်များတွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု အမြောက်အမြား ပြုလုပ်ပြီးနောက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမျိုးသားမြေအသုံး ချမှုမူဝါဒ (NLUP)³³⁷ သည် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ဒေသခံ အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကိုးအကားဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ပြောင်းလဲမှုများရှိနေသော်လည်း မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့်မူဝါဒများသည် တစ်ပိုင်းတစ်စ၊ ရှေ့နောက်ကိုက်ညီမှုမရှိ မပြည့်စုံလျက်ရှိပါသည်။ မူဝါဒများ၊ ဥပဒေများနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မှုမရှိသေးပါ။ အဓိကပြဿနာသည် မြေယာသက်တမ်းများအနေဖြင့် စိတ်ချလုံခြုံမှုမရှိခြင်းများဖြစ်ပြီး၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းစနစ်သည် မြန်ဆန်မှုမရှိဘဲ ရှုပ်ထွေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ရှုပ်ထွေးမှုကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းအရာများထဲတွင် လုပ်ကွက်လုပ်ကိုင်မှုရှိထားပြီးသော နေရာများပြင်ဆင်ပုံ (Cadastral) မရှိခြင်းသည်လည်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ ထိုကဲ့သို့ Cadastral မရှိသောကြောင့် ဝန်းကြီးဌာနများစွာမှ သုံးနေသော မြေပုံများနှင့်မြေအမျိုးအစားများမှာ ထပ်နေခြင်း၊ ရှုပ်ထွေးမှုရှိခြင်း၊ လက်ရှိမြေအသုံးချနေသောပုံစံကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု မရှိသေးပါ။ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများသည် အသေးစားလယ်ယာပိုင်ဆိုင်သူများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိဘဲ အထူးသဖြင့် (၁) ရှုပ်ထွေးပြီး ကြန့်ကြာသော မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့် မှတ်ပုံတင်သည့် နှုန်း နည်းပါးခြင်း၊ (၂) လက်ရှိတွင်ရှိပြီးသား မြေအသုံးချမှုကို ထင်ဟပ်မှုမရှိသည့် မြေအမျိုးအစားအားသတ်မှတ်ထားခြင်း (၃) မလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေပိုင်ဆိုင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုမှု နည်းပါးခြင်း (၄) မှတ်ပုံတင်ထားသော မြေအသုံးချမှုပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးမှုအားနည်းခြင်း၊ (၅) မြန်ဆန်မှုမရှိသော မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် (၆) လုံလောက်

331 နေရာရွေ့ပြောင်းမှုအတွက် ဖြေရှင်းချက် ၊ မြေအသုံးချမှုဥပဒေနှင့်မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ မေလ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စာမျက်နှာ ၁၇။
332 IIED ၊ လက်လုပ်လက်စားနှင့်အသေးစားသတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ စိန်ခေါ်မှုများကို တုံ့ပြန်ခြင်း။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်။ စာမျက်နှာ - ၆။
333 MCRB မြေယာ အတိုချုပ်စာတမ်း ၊ မတ်လ ၂၀၁၅ ခုနှစ် - စာမျက်နှာ ၄။
334 ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေအသုံးချမှု အက်ဥပဒေ၊ အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ (၁) ။
335 မြေလွတ်၊ မြေရိုင်း နှင့် မြေလပ်များစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ ၂၀၁၂ ခုနှစ်
336 ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေ ဥပဒေ။
337 အမျိုးသား မြေအသုံးချမှု မူဝါဒ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

သည့် စိတ်ချရမှုမရှိဘဲ အကြီးစားမြေအသုံးချမှုများကို မြင့်တင်ခြင်းများလုပ်ဆောင်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။³³⁸

သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေအရ မြေယာ ခွင့်ပြုမိန့်ပေးခြင်း

၂၀၁၈ ခုနှစ် သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၅၀ နှင့် ၁၅၁ အရ ဓာတ်သတ္တုထုတ်လုပ်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့်ကိုင်ဆောင် ထားသူသည် သက်ဆိုင်ရာမြေပိုင်ရှင်၊ လူနေထိုင်ရာအိမ်များ၊ အဆောက်အအုံ သို့မဟုတ် လူနေအိမ်များ ဆောက်လုပ်နေသည့် ဆောက်လုပ်ရေးနေရာများနှင့် မီတာ ၂၀၀ အကွာအတွင်း၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံများစိုက်ပျိုးရန် ရှင်းလင်းထားသော မြေနေရာများမှ ၁၀၀ မီတာအကွာ၊ ဆည်မြောင်း၊ ရေကန်၊ ရေတံ မှုတ် သို့မဟုတ် ရေသိုလှောင်သည့် မြေနေရာများမှ ၂၀၀ မီတာအတွင်း မြေယာကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုင်ဆိုင်ထားခြင်း သို့မဟုတ် မြေအသုံးချရန် တရားဝင် ကိုယ်စားလှယ်များထံမှ စာဖြင့် ရေးသားထားသော သဘောတူညီချက်ကို ရယူရမည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ယင်းမြေနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၏ စာဖြင့်သဘောတူညီချက်ကို မီးရထားလမ်းဖောက်လုပ်ရန်အတွက် သီးသန့်ထားသော မြေ သို့မဟုတ် ထိုသို့ သီးသန့်ထားသောမြေ နယ်နိမိတ်မှ မီတာ ၅၀ အကွာအဝေးအတွင်းရှိ မြေ၊ မြို့နယ် နယ်နိမိတ်အတွင်း သို့မဟုတ် မြို့နယ်နယ်နိမိတ်မှ³³⁹ မီတာ ၂၀၀ အကွာအဝေးအတွင်းရှိမြေ၊ ဘာသာရေးကိစ္စရပ်များအတွက် သီးသန့်ထားသော မြေဧရိယာမှ မီတာ ၂၀၀ အတွင်းရှိ မြေ၊ မြစ်ကမ်းပါးနယ်နိမိတ်မှ မီတာ ၂၀၀ သို့မဟုတ် အမြစ်စီးဆင်းနေသည့် ချောင်း၊ ရေကမ်းပါးမှ မီတာ ၁၀၀ အကွာအဝေးအတွင်းရှိ မြေများအတွက် သဘောတူညီချက် ရယူရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရှာဖွေခြင်း သို့မဟုတ် စမ်းသပ်တိုင်းတာခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် မြေပိုင်ရှင်များ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်နေရာများရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းဆိုရန် မလိုအပ်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာအစိုးရနှင့် ၁၈၉၄ မြေသိမ်းအက်ဥပဒေလက်စွဲအရ မြေသိမ်းယူခြင်း

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြေအမျိုးအစားအားလုံး၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပုဂ္ဂလိကမြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။³⁴⁰ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် မြေ သို့မဟုတ် မြေအသုံးချခွင့်ကို အစိုးရ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ရှင်များမှ ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် မြေကိုငှားနိုင်ပြီး MIC ၏ ထောက်ခံချက် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုမိန့်ဖြင့် ၁ နှစ်ထက်ကျော်သော မြေငှားရမ်းမှုကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အကျိုးအလို့ငှာ သို့မဟုတ် အများပြည်သူ အကျိုးအလို့ငှာ မြေအသုံးချမှုအတွက် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများအတွက်အပါအဝင်အတင်းအကြပ်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ ၁၈၉၄ ခုနှစ်မြေသိမ်းအက်ဥပဒေလက်စွဲအရ ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ မြေအသုံးချခွင့်လျှောက်ထားရာတွင် 'အများပြည်သူအတွက် အသုံးဝင်နိုင်ခြေရှိသည့် မြေနေရာ' ဖြစ်သော်လည်း စီမံကိန်းများလုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့် ရှိနိုင်ပါသည်။³⁴¹ ဤကဲ့သို့ကိစ္စရပ်မျိုးတွင် အစိုးရအနေဖြင့် မြေယာရယူခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် တာဝန်ရှိပြီး၊ လျှော်ကြေးငွေပေးခြင်းများအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ သို့သော် ကုမ္ပဏီအတွက်မြေသိမ်းယူခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့် ကုမ္ပဏီမှ လျော်ကြေးထောက်ပံ့ပေးရမည်။ လျော်ကြေးသည် မြေ၏ကာလပေါက်ဈေးကို အခြေခံရမည်ဖြစ်ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေပေါ်ရှိအရာများ ထိခိုက်မှုကိုပါ ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရမည်။ ဥပမာ - သီးနှံများ၊ ထင်း၊ သို့မဟုတ် နေထိုင်ရာနေရာများ ပြောင်းရွှေ့စေခြင်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်နေသောနေရာများ ပြောင်းရွှေ့စေခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ လျော်ကြေးအဖြစ် ငွေကြေးပေးမည့်အစား မြေယာအစားထိုးပေးမှုကိုလည်း လျော်ကြေးအဖြစ် ပေးနိုင်ပါသည်။ (ပုဒ်မ ၆)။ ထိုကဲ့သို့ ဆုံးရှုံးမှုများသည် မြေသိမ်း

338 OECD၊ OECD ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မူဝါဒဆန်းစစ်ချက်။ မြန်မာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၀၁၄ စာမျက်နှာ ၂၉၂။
339 Use of the word myo-neh meaning township is confusing in this instance, as all land is within a township, which is one of the main geographical administrative units in Myanmar.
340 မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၊ ၃၇၊ ၃၅၆ နှင့် ၃၇၂။
341 ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေအသုံးချခွင့် အက်ဥပဒေ - ပုဒ်မ ၄၀ (၁) (က)

ယူခြင်း၏ သဘောသဘာဝတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်ပါသည်။ (ပုဒ်မ ၂၃)။

မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ အကြိုစုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဤမြေကို စိတ်ဝင်စားနေသူများအတွက် ကြေညာချက်ထုတ်
သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပါအဝင် မြေအသုံးချမှုကို စီမံအုပ်ချုပ်သည့် အခြေခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဥပဒေ
များတွင် ဖော်ပြသတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဥပဒေထဲတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကန့်ကွက်နိုင်သည့် သတ်မှတ်
ချက်များ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ထိုဥပဒေထဲတွင် ကန့်ကွက်မည့်သူကို ကြားနာသည့် အခွင့်အရေးပေးထားပြီး
အဘယ်ကြောင့် ကန့်ကွက်ရသည်ကို ဆက်လက်ရှင်းလင်းတင်ပြစေပါသည်။ သို့သော် ဤကန့်ကွက်မှုအပေါ်
သမ္မတ၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် နောက်ဆုံးဖြစ်ပြီး လက်တွေ့တွင် ကျယ်ပြန့်သောခံစားခွင့်ဖြစ်သည့် လိုသလို လုပ်ပိုင်
ခွင့်ကို ပေးထားပါသည်။ (ပုဒ်မ ၅)။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် အထိ ဤဥပဒေကို လွှတ်တော်ကော်မတီမှ ဆက်လက်ပြင်ဆင်လျက်ရှိ
ပါသည်။

မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေ (VFV) (၂၀၁၂) နှင့် နည်းဥပဒေများ

ဤအပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားသော အသေးစိတ်အချက်အလက်များသည် MCRB ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မြေယာနှင့်ဆိုင်
သော အကျဉ်းချုပ်စာတမ်းမှ ကောက်နုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ယခုတွင် ဆက်လက်ပြင်ဆင်လျက်ရှိပါသည်။³⁴²

မြေလွတ်၊မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေနှင့် အခြားဆက်စပ်သော နည်းဥပဒေများသည် အစိုးရ၏မြေယာ
မူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အထောက်အကူပြုပြီး ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြေယာကို စိုက်ပျိုးရေးအတွက်
အသုံးပြု၍ ဝင်ငွေရရှိစေရန်နှင့် တစ်ပါတည်းအခွန်ငွေရရှိရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေနှင့်နည်းဥပဒေများတွင် တရားမဝင်
မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်မပြုပါ။ မြေယာနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်သတ်မှတ်ချက်များ သည် ရှင်းလင်းမှု
မရှိဘဲ အားနည်းသောကြောင့် အစိုးရအနေဖြင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း (VFV) ဟု အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်
ထားပြီး၊ ထိုနေရာများတွင် လူများပိုင်ဆိုင်နေနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ရာသီအလိုက်စိုက်ပျိုးသော လယ်သမားများ
အသုံးပြုနေသောနေရာများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများအရ မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
သည် ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် မြေယာအနည်းငယ်သာပိုင်သော အသေးစားလယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏မြေအပေါ်
လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှတ်ပုံတင်ရန် ရုန်းကန်နေရပါသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့်သူများသည် မြေအသုံးချရန် မြေလွတ်၊မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများအပေါ်တွင် အစိုးရထံသို့ လျှောက်
ထားရရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုမြေကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးထွန်ယက်ခြင်းအတွက် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်
မြေရိုင်း ဗဟိုစီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီသို့ လျှောက်ထားနိုင်ရန် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် MIC ခွင့်ပြုမိန့်ကိုင်
ဆောင်ထားခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံသားနှင့် ဖက်စပ်လုပ်ကိုင်နေရ
မည်ဖြစ်သည်။ VFV မြေယာအသုံးချခွင့်သည် ယာယီဖြစ်ပြီး လွှဲပြောင်း၍မရပါ။

မြေလွတ်၊မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်း ဗဟိုစီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီသည် နိုင်ငံတော်အကျိုးအလို့ငှာ ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း
သို့မဟုတ် ထိုမြေများပေါ်တွင် သဘာဝသယံဇာတတွေ့ရှိခြင်း အပါအဝင် အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးဖြင့် VFV မြေ
များကို ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည်။ VFV နည်းဥပဒေများတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ မြေယာသိမ်းပိုက်ခြင်းအား
ကန့်ကွက်ခြင်း သို့မဟုတ် လျှော်ကြေးငွေပမာဏ နှင့်ပတ်သက်၍ ငြင်းဆန်ခြင်းများအတွက် ကာကွယ်ပေးမှုများမှာ
လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် မပါဝင်ပါ။ စီရင်ထုံးဆန်းစစ်ခြင်းအား သတ်မှတ်ချက်များလည်း မရှိပါ။ ထို့ကဲ့သို့ ဥပဒေနှင့်
နည်းဥပဒေအကြား ကွာဟချက်များကို ဝေဖန်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများတွင်
မြေယာကို "ထိပါးခြင်း"သို့ "တားဆီးခြင်း"များ ပြုလုပ်သော မြေယာအရေးလုပ်ကိုင်နေသော ဒေသခံပုဂ္ဂိုလ်များ
အတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပြဌာန်းချက်များရှိသော်လည်း၊ မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း (VFV) မြေများနှင့်ပတ်သက်ပြီး

342 MCRB မြေယာနှင့်ဆိုင်သော အတိုချုပ်စာတမ်း၊ မတ်လ ၂၀၁၅။

အခွင့်အရေးများအတွက် ဆန္ဒပြသူများအပေါ် ၎င်းဥပဒေများကိုအသုံးပြုလျှင် ထိုဥပဒေပြဌာန်းချက်ကို အလွဲသုံးစား ပြုခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ လယ်ယာမြေများကို အစိုးရဌာနများ၊ NGOs များ၊ အသင်းအဖွဲ့များနှင့် ကုမ္ပဏီများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံသား (သို့) အဖွဲ့အစည်းများမှ မှတ်ပုံတင်၍ ပိုင်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီ များနှင့်သက်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းထား၍ ပူးတွဲ ဖတ်ရှုသင့်ပါသည်။

အချို့သော ကန့်သတ်ချက်များရှိသော်လည်း (နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့်စပ်လျဉ်း၍) လယ်ယာမြေဥပဒေ အရ လယ်ယာမြေများကို လွတ်လပ်စွာလွှဲပြောင်းပေးနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လယ်သမားများအဖွဲ့သည် ယင်းနှင့် ပတ် သက်၍ ပြဿနာများရှိသည်ဟု ထုတ်ဖော်တင်ပြထားပြီး ဆင်းရဲသော လယ်သမားများသည် ရေတို အကျိုးအတွက် မိမိတို့ပိုင်သောလယ်များကို ရောင်းချလိုစိတ်ရှိကြသည်။ ရေရှည်တွင် ထိုလယ်သမားများသည် လယ်မရှိ အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းအလုပ်မရှိ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

မြေလွတ်၊မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းစီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေကဲ့သို့ လယ်ယာမြေဥပဒေသည် လယ်ယာမြေလုပ်ပိုင်ခွင့် ကိုင် ဆောင်ထားသူ၏ လယ်ယာမြေပေါ်တွင်တည်ရှိသော အဆောက်အအုံများ၏တန်ဖိုးအပါအဝင် 'ဆုံးရှုံးမှုမရှိဘဲ' နိုင်ငံ တော်အကျိုးအလို့ငှာ လယ်ယာမြေကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ခွင့်ရှိသည်။³⁴³ ဥပဒေတွင် မြေသိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် လျှော်ကြေးပေးခြင်း သို့မဟုတ် စီရင်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအပေါ် ကန့်ကွက်မှုများအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ထည့်သွင်း ထားခြင်းမရှိပါ။

၂၀၁၆ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချရေး မူဝါဒ (NLUP)

အမျိုးသားအဆင့် မြေအသုံးချရေး မူဝါဒကို (၂) နှစ်ကြာ ပြင်ဆင်ပြီးနောက် အစိုးရသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလတွင် အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။³⁴⁴ မူဝါဒသည် အဓိကမြေယာဥပဒေချုပ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရန် လမ်းညွှန်အဖြစ် အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မည် မလုပ်ဆောင်မည်ကိုမူ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိပါ။

အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ သည် အောက်ပါအချက်များအပါအဝင် သတ္တုတွင်းနှင့်သင့်လျော်ပြီး အရေးကြီးသည့် ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားပါသည်။ မြေအသုံးချမှု စီမံခန့်ခွဲခြင်း-

- အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု ကောင်စီဖွဲ့စည်းခြင်း
- မြေယာအမျိုးစားများနှင့် မြေယာအရည်အသွေးခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း
- မြေသိမ်းယူခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့် လျှော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်
- မြေယာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ အတွက် ဖြေရှင်းချက်နှင့် အယူခံဝင်ခြင်း။

အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ (အပိုင်း ၈ နှင့် ၉) သည် တိုင်းရင်းသားများ၏ မြေအသုံးချမှုအခွင့်အရေးများနှင့် မြေ ယာအခွင့်အရေးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ တန်းတူညီမျှစွာ ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကို တိကျပြတ်သားစွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားပါသည်။

အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒသည် တိုးတက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်မှာ ငြင်းမရသော်လည်း အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လယ်သမားအဖွဲ့များ၏ ဝေဖန်ချက်များ ဆက်လက်ရှိနေပါသည်။ မိမိတို့၏နေရပ်ဒေသများမှစွန့်ခွာပြီး ပြောင်းရွှေ့နေ ရသူများအရေအတွက်မြင့်မားနေမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသောကိစ္စမှာ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့်သော်

343 ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ - ပုဒ်မ ၂၆။
344 ၂၀၁၆ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ။

လည်းကောင်း ယခင်နှစ်များမှ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒတွင် မိမိဒေသများသို့ ပြန်၍ ပြန်လည်ထူထောင်ရန် လိုအပ်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း လူအများသည် ဤသို့ လုပ်ဆောင်ရန် ရှင်းလင်းမှု လိုအပ်သေးသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ အမျိုးသားမြေ အသုံးချမှု မူဝါဒသည် တရားမဝင် ဆုံးရှုံးခဲ့သော လူများအတွက်ကိုသာ ရည်ညွှန်းထားပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် ယခင်အစိုးရမှ သိမ်းယူထားခဲ့ သော မြေယာပိုင်ရှင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပါ။³⁴⁵ အချို့သော အစီရင်ခံစာများအရ အမျိုးသားမြေ အသုံးချမှုမူဝါဒအရ ရေးဆွဲထားသောစနစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူဦးရေတစ်ဝက်ခန့်၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် အသိ အမှတ်ပြုခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ကျန်တစ်ဝက်ခန့်သည် အတင်းအားဓမ္မ သိမ်းယူခြင်းနှင့်အခြားလူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ အလွဲသုံးစားမှုများနှင့်ဆိုင်ရနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။³⁴⁶ International Commission of Jurists (ICJ) မှ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ၏ ချဉ်းကပ်ပုံတွင်အတင်အဓမ္မ သိမ်းယူခြင်းအတွက် နှစ်နာမူများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ရှင်းလင်းသည့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းသည့်စနစ် သို့မဟုတ် တရားဥပဒေအရ တာဝန်ယူမှုမရှိဟု ချေပပြောဆို ထားပါ သည်။³⁴⁷

နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ မြေယာအသုံးချမှု

အခြေအနေအများစုအတွက် မြေကိုနိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီကို ပုဂ္ဂလိကငွေပေးချေမှုဖြင့် ရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပေးခြင်း လုပ်ဆောင်ခွင့်မရှိပါ။ သို့သော် အစိုးရအနေဖြင့် ဤကန့်သတ်ချက်များမှ ကင်းလွတ်ခွင့်များကို ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် VFV မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် လယ်ယာမြေများကို အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်မပါပဲ ရောင်းချခွင့်မရှိပါ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုမိန့် သို့မဟုတ် ထောက်ခံချက်ပါသည့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် နှစ် ၅၀ အထိ မြေကို ငှားရမ်းအသုံးပြုနိုင်ပြီး တစ်ကြိမ်လျှင် ၁၀ နှစ်ဖြင့် (၂) ကြိမ် သက်တမ်းတိုးနိုင်ပါသည်။³⁴⁸

အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်း

မြေယာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် ယခင်အစိုးရ ဦးသိန်းစိန် လက်ထက်တွင် အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ကို ထူ ထောင်ခဲ့ပါသည်။ လွှတ်တော်၏ လယ်ယာမြေ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မရှင် (တစ်ဦးတစ်ယောက်စီမှ နှစ်နာမူများ တိုင်ကြားနိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ခဲ့သည်) နှင့်မြေယာအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲရေး ဗဟိုကော်မတီ (၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ခဲ့သည်) တို့သည် ကော်မရှင်၏တွေ့ရှိချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ရန်ဖြစ်သည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် ကိုင်တွယ်ခဲ့သောအမှု ၆၉၉ ခုမှ မြေနှင့်လျှော်ကြေးများပြန်ပေးရန် သဘော တူခဲ့သည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် အရေးအတွက်များပြီး ရှုပ်ထွေးမှုရှိသော မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ကိုင် တွယ်ရန် အစိုးရအတွင်းရှိ စွမ်းဆောင်ရည်နည်းပါးမှုကြောင့် မြေယာများကို လယ်သမားများထံ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် အလွန်နှောင့်နှေးခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ လက်ခံရရှိခဲ့သော နှစ်နာမူ တိုင်ကြား ချက်အများစုသည် မြေယာနှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စများဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် အစိုးရသည် ကော်မတီအသစ်ဖွဲ့စည်းမှုကို ကြေညာခဲ့ပြီး ဗဟိုစစ်ဆေးရေးကော်မတီက သိမ်းယူထားသော လယ်မြေနှင့်အခြားမြေများကို ကိုင်တွယ်ရန်ဖြစ်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများနှင့်ကုမ္ပဏီများအကြား ပဋိပက္ခများကို စစ်ဆေးရန်နှင့် ပိုင်ရှင်မှန်ကို ပြန်လည်အပ်နှင်းနိုင်ရန် ကြီးကြပ်ရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။³⁴⁹ ကော်မတီအနေ

345 မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် လမ်းဆုံတွင် ရောက်ရှိနေသော မြန်မာနိုင်ငံ။ Transnational Institute ၊ ၅ရက်၊ ဇူလိုင်လ ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။
 346 Frontier Myanmar ၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ရှင်းလင်းသည့်အခြေခံ။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉ ရက်နေ့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။
 347 ICJ မှ ပါလီမန်နှင့်အစိုးရအသစ်အတွက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်အစီအစဉ်၊ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၊ မေလ ၂၀၁၆ ခုနှစ် - စာမျက်နှာ ၁၂။
 348 VDB ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေသစ်အောက်တွင် မညီလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြောင်းလဲသွားသနည်း။ အောက်တိုဘာလ ၈ ရက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စာမျက်နှာ- ၂။
 349 BurmaNet News, The Irrawaddy: Government committee to settle all land grab cases in six months, 2 July 2016; Global Witness, Myan-

ဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုမရှိတော့သော လယ်သမားများကို လျှော်ကြေးလုံလောက်စွာပေးချေသည့် မူဝါဒကို အတည်ပြုခဲ့ပြီး အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ နိုင်ငံတော်ပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပုဂ္ဂလိကများမှ သိမ်းပိုက်ထားပြီး အသုံးမပြုတော့သည့်မြေများကို ပြန်ပေးသင့်သည်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ကော်မတီသည် မြေယာကိစ္စအားလုံးကို (၆)လ အတွင်းဖြေရှင်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ဟု အစီရင်ခံတင်ပြထားပါသည်။³⁵⁰

လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော စည်းမျဉ်းမူဘောင်အပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှု

- မြေယာကိစ္စကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်နေသော လက်ရှိ စည်းမျဉ်းနှင့်မူဝါဒမူဘောင်များအပေါ် စိုးရိမ်မှုများတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်ပါသည်။
- မြေယာသိမ်းယူခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများသည် ခေတ်နှင့်လိုက်လျောညီထွေမှုမရှိခြင်းနှင့် မြေယာခွင့်ပြုမိန့်ကိုင်ဆောင်ထားသော သူများအတွက် အခြေအမြစ်ရှိသော အကာအကွယ်နှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မပါဝင်ခြင်း။³⁵¹
- အစိုးရမှ မြေသိမ်းခြင်းအတွက် 'အများပြည်သူအကျိုးအလို့ငှာ' ဟူသည့်အချက်ကို ခြုံငုံဖော်ပြထားခြင်း သို့မဟုတ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မရှိပါ။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ခြင်းသည် အလွဲသုံးစားမှုများ ဖြစ်လာစေရန် ဖွင့်ထားပေးခြင်းဖြစ်သည်။
- ပြန်လည်နေရာချထားပေးရေးကို နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရန် စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့် အခြေအမြစ်ရှိသော စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒများ မရှိပါ။
- ဓလေ့ထုံးတမ်းအရပိုင်ဆိုင်သောမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းဥပဒေအရမဟုတ်ပဲ ပိုင်ဆိုင်သူ သို့မဟုတ် အသုံးပြုသူများသည် တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများမရှိသည်ကို လုံလောက်သည့် အသိအမှတ်ပြုမှုများ မပေးပါ။
- အစိုးရအနေဖြင့် ထိုမြေများကို မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်သော်လည်း အမှန်တကယ်အားဖြင့် ထိုမြေများမှာ ယင်းကဲ့သို့မဟုတ်ပါ။
- မြေယာနှင့်အခြားမရွေ့ပြောင်းနိုင်သော ပိုင်ဆိုင်မှုများဖြစ်သည့် အဆောက်အအုံများ၊ ကိရိယာတန်ဆာများနှင့် စိုက်ပျိုးသီးနှံများဆုံးရှုံးမှု အဆင့်ဆင့်အတွက် သတ်မှတ်ထားသည့်လျှော်ကြေးပမာဏ အသေးစိတ်ဖော်ပြသည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေမရှိပါ။

(ခ) ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုမှ တွေ့ရှိချက်များ

ကွင်းဆင်းလေ့လာချက်များအရ သတ္တုတူးဖော်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များသည် မြေအသုံးချမှုကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်မှုများ ရှိပြီး အထူးသဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့်ဆက်နွှယ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်စေပါသည်။ အဓိကတွေ့ရှိချက်အကျဉ်းချုပ်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

---

mar's Efforts to tackle land grabbing crisis must address the role of the military in perpetuating theft and violence, 11 May 2016.
 350 Ibid
 351 MCRB မြေယာအကျဉ်းချုပ်စာတမ်း ၊ မတ်လ ၂၀၁၅ ခုနှစ် - စာမျက်နှာ ၁၂-၁၃။

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဖြတ်သန်းသွားလာခွင့်နှင့် မြေအသုံးချမှု

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုံလောက်သည့် လူနေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်သောအတွေးအခေါ်နှင့် ပြောဆိုထုတ်ဖော်ခွင့်၊ ထိရောက်စွာကုသမှုခံယူပိုင်ခွင့်။

- **မြေယာများ၏ နယ်နိမိတ်များသည် ရှင်းလင်းစွာမှတ်သားထားခြင်း မရှိပါ။** SWIA ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအရ မြေယာနယ်နိမိတ်များသည် ရှင်းလင်းမှုမရှိသောကြောင့် မည်သည့်မြေပိုင်ရှင်က ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် မည်သည့်နေရာတွင် ဤမြေကို အသုံးပြုခွင့်ရှိသည်ကို သေချာမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ အထက်တွင် ညွှန်းဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြေယာဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုမှတ်တမ်း သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ခြင်းများသည် ခေတ်နှင့်လိုက်လျော်ညီထွေမှု မရှိတော့သောကြောင့် ပိုမိုရှုပ်ထွေးမှုများဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအနေဖြင့် ရှုပ်ထွေးမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်အသုံးချမှုကို ရှင်းလင်းမှုရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ- တစ်သီးပုဂ္ဂလများ သို့မဟုတ် အများပြည်သူသည် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ယုံကြည်သောမြေပေါ် သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးခဲ့သောနေရာတွင် ဖြတ်သန်းသွားလာခြင်းကြောင့် စွပ်စွဲခြင်းစွဲချက်တင်ခြင်း ပြုလုပ်ခံခဲ့ရပါသည်။ မြေယာ ဝယ်ယူမှုများတွင်လည်း ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းသည် ပြဿနာဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် မြေယာ ဝယ်ယူမှုကို ကုမ္ပဏီကိုယ်စားလှယ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ကိုယ်စားလှယ်တို့က တိုင်းတာခဲ့ပြီး ဒေသခံပြည်သူ သို့မဟုတ် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များမပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် ရွာသားမှ ကုမ္ပဏီထံသို့ရောင်းချ ခဲ့သော အမှန်တကယ်မြေအရွယ်အစားအပေါ် အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ကွင်းဆင်းလေ့လာ ချက်များအရ မြေကွက်တစ်ခု၏ မှတ်တမ်းအခြေအနေအပေါ် အစိုးရဌာနများအကြား မရေမရာဖြစ်နေသည့် သာဓကများစွာရှိနေသည်ကို ထုတ်ဖော်တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် မြေစာရင်းဌာနမှ ရွာတစ်ရွာကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရန် အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနသည် (ယခု သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန) သတ္တုတွင်းလုပ်ကွက်ကို ထိုမြေပေါ်တွင် ခွင့်ပြုမိန့်ပေးအပ်ခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ဥပမာတစ်ခုတွင် သတ္တုတွင်းမြေဟု သတ်မှတ်ထားသည့်နေရာတွင် ကျောင်းတစ်ခုပါဝင်နေပြီး၊ ထိုကျောင်းသည်ခြံစည်းရိုးခက်ထားသော ဧရိယာအတွင်းတွင် ပါဝင်နေသောကြောင့် ဆက်လက်ပညာသင်ကြားခြင်းမျိုး မရှိနိုင်တော့ပါ။
- **လူအများသည် တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်ရန် အကန့်အသတ်များရှိခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့နေထိုင်ပြီး စိုက်ပျိုးသော မြေနေရာအပေါ်တွင် အသုံးပြုခွင့် အကန့်အသတ်များရှိခြင်း။** ထိုကဲ့သို့ကိစ္စများသည် လက်လုပ်လက်စား ရွှေတူးဖော်သည့် နေရာများတွင် ဖြစ်ပေါ်သည်ဟု ကြေညာထားပြီး ၎င်းနေရာရှိဒေသခံပြည်သူများသည် MoN-REC ပိုင်သောမြေတွင် (အချို့သည် လိုင်စင်ရှိပြီး အချို့မှာ လိုင်စင်မရှိပါ) နေထိုင်နေကြပါသည်။ သို့မဟုတ် အချို့သော မြေများသည် သစ်တောမြေအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း တရားဝင်ကြေညာထားပြီး သစ်တောဝန်ကြီး ဌာနမှ ကမကထပြု၍ စီမံခန့်ခွဲပါသည်။ အလားတူပင် တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် မြေအသုံးချခွင့်မရှိသောသူ များသည် ကြိုတင်အသိပေးခြင်း သို့မဟုတ် လျှော်ကြေးပေးခြင်းမရှိပဲ ထိုမြေပေါ်မှ ရွှေ ပြောင်းခံရမည့် အန္တရာယ် ကို ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။ ဥပမာ-ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ပေးအပ်လိုက်သောလုပ်ကွက်သည် လက်လုပ်လက်စား စိုက်ပျိုးရေးမြေဖြစ်သည်။ ထို့ကဲ့သို့ပြန်လည်နေရာချထားပေးမှုကို အစိုးရဌာနများတွင် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် မရှိမဖြစ် ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ လျှပ်စစ်မီး၊ လမ်းများ သို့မဟုတ် ရေရရှိရေး အခြေခံအဆောက်အအုံများကို မရရှိနိုင်ပါ။ (အပိုင်း ၅.၂၊ အများပြည်သူအပေါ် ထိခိုက်မှုနှင့်ဖွံ့ဖြိုး ရေးလုပ်ငန်းများကို ကြည့်ရန်)။
- **တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်မြေအသုံးချခွင့်များရှိသော်လည်း လူအများစုမှာ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် လတ်မှတ်များ သို့မဟုတ် အခြားပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်မြေအသုံးချခွင့် သက်သေခံစာရွက်စာတမ်းများမရှိနိုင်ပါ။** လူအများအနေဖြင့် မိမိတို့နေထိုင်

စိုက်ပျိုး သို့မဟုတ် သတ္တုတူးဖော်သည့်မြေနေရာတွင် တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှုများရှိသော်လည်း ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် သက်သေပြနိုင်သည့် လက်မှတ်များ သို့မဟုတ် အခြားသော စာရွက်စာတမ်းမရှိပါ။ (ဥပမာ - မြေဝယ်စာချုပ် သို့မဟုတ် ထိုကဲ့သို့ စာရွက်စာတမ်းများ)။ ထိုအခြင်းအရာသည် ခွင့်ပြုကိုင်ဆောင်ထားသော သူများအတွက် စိုးရိမ်စရာ ပြဿနာဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် မြေကွက်တစ်ခုကို အသုံးပြုရန် စိတ်ဝင်စားပါက ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပြီး လျော်ကြေးပေးရမည်မှာ ကုမ္ပဏီ၏တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သော လုပ်ကွက်များတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်များရယူရန် ကန့်သတ်ချက်များကို ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ ဥပမာ - လူတို့ သည် ၎င်းတို့၏မြေကို တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ပြီး မြေပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို ရယူသောအခါ တစ်ဧကစီအတွက် မှတ်ပုံတင်ခကို ပေးဆောင်ရပါသည်။ ထိုတရားဝင်ပေးဆောင်ရမည့်ငွေသည် အချို့သောသူ များအတွက် ဈေးကြီးပြီး အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်နေပါသည်။ လက်တွေ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ရရှိရန် အစိုးရအရာရှိများကို လာဘ်ပေးလာဘ်ယူလုပ်ရသောကြောင့် ကုန်ကျစရိတ် သည် အလွန်မြင့်မားပါသည်။

■ **မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်ထားသောမြေများတွင် ကုမ္ပဏီများကို လုပ်ကွက်ချပေးသည့်အခါ ထိုမြေများသည် ဒေသခံများမှအုပ်စုလိုက်၊ အများပိုင် အသုံးပြုနေသောမြေဖြစ်ပါသည်။** လုပ်ကွက်အတော်များ များတွင် အစိုးရသည် မြေလွတ်၊မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်ထားသော မြေများကို ဒေသခံပြည်သူများမှ ၎င်းတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးအတွက် စားကျက်မြေများအဖြစ်အသုံးပြုနေသော်လည်း ကုမ္ပဏီ ကို လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထက်တွင် ရှင်းပြထားသကဲ့သို့ VJV ဥပဒေနှင့်နည်းဥပဒေ များတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ မြေသိမ်းဆည်းခံရမှုအတွက် သို့မဟုတ် ပေးထားသော လျော်ကြေးပမာဏကို ကန့်ကွက်ခြင်း လုပ်ဆောင်လိုပါက အကာအကွယ်ပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမပါဝင်ပါ။ စီရင်မှုဆန်းစစ်ခြင်း အတွက် သတ်မှတ်ချက်လဲမရှိပါ။ VJV သတ်မှတ်ထားသော မြေအမျိုးအစားနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းအချက် အလက်ရရှိနိုင်မှု မရှိခြင်းနှင့် ကုမ္ပဏီများ ထိုမြေများကို အသုံးပြုရန် စိတ်ဝင်စားနေခြင်းသည် ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကုမ္ပဏီမှ ရွာလူကြီးအား မြေနှင့်ပတ်သက်၍ အကြောင်းကြားလာသည်မှာ ၎င်းမြေသည် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ကြေညာထားပြီးဖြစ်ကြောင်း အသိပေး အကြောင်း ကြားခဲ့ပြီး ယင်းမြေကိုအသုံးပြုရန် စိတ်ဝင်စားနေသည့်အချိန်ပင်ရှိသေးသည်။ သို့သော် ထိုသတင်းအချက် အလက်များအား ရွာသားများထံသို့ ပေးပို့ခြင်း မရှိပါ။ ထိုရွာသားများအနေဖြင့်လည်း ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းမြေများကို လွှဲပြောင်းရယူရန် ပြုလုပ်နေကြောင်း သတိမပြုမိခဲ့ကြပါ။

■ **မြေဝယ်သည့်အခါ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်မှုသည် တစ်ဖက်သတ်ဖြစ်ပြီး သင့်သလို ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် တစ်ခါတစ်ရံ အရောင်းအဝယ်သည် အတင်းအကြပ်စေခိုင်းခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။** ဥပမာဖြစ်ရပ်များတွင် ကုမ္ပဏီသည် ရွာသား များထံမှ မြေဝယ်ယူရာတွင် ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်း နှင့်မည်သည့်ဈေးနှုန်းနှင့်ရောင်းချမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အတင်းအကြပ်လုပ်ဆောင်သည်ကို တွေ့ရပြီး တတိယအဖွဲ့မှ ဈေးကွက်တွင် သင့်လျော်သော ဈေးနှုန်းအနေနှင့် မည်မျှရှိသည်ကိုစစ်ဆေးခြင်းမျိုးမရှိပါ။ မြေရောင်းချမှုနှင့်ပတ်သက်၍ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့များနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏မြေကိုရောင်းချရန် ဖိအားပေးခြင်း တစ်ခါတစ်ရံ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများရှိသည်။ လုပ် ကွက်တစ်ခုတွင် ကုမ္ပဏီသည်တရားဝင်မြေဝယ်လိုသဖြင့် ဈေးနှုန်းကိုမြေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေး မှူး၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းမှ ခေါင်းဆောင်နှင့်မြေပိုင်ရှင်တောင်သူ အကြား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး ရာမှတစ်ဆင့် သတ်မှတ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ရွာသားများ၏အဆိုအရ ၎င်းတို့၏မြေဈေးနှုန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရွေးချယ်ခွင့်မရှိဟု ဆိုပါသည်။ အကြောင်းမှာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများက မည် သည့်ဈေးနှုန်းဖြင့် ရောင်းချမည်ကိုပြောပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် EAO များကို မကန့်ကွက်ဝံ့ကြပါ။ အများအားဖြင့် ရောင်းချသော မြေဈေးနှုန်းသည် ကာလပေါက်ဈေးဖြင့် မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ - လယ်ယာမြေ အမှန်တစ်ဧက ဈေး

နှုန်းနှင့် မြေလွတ်၊ မြေရိုင်းဈေးနှုန်းတို့သည် အတူတူပင်ဖြစ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ အခြားသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ရွာလူကြီးသည် ကုမ္ပဏီမှ ငွေကြေးလက်ခံရရှိပြီး ရာခိုင်နှုန်းတစ်ခုရပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ဈေးနှုန်း စုစုပေါင်း၏ ၂၀% ရရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ယခင် cash-based စီးပွားရေးမရှိသည့် နေရာတွင်ဒေသခံများအား ငွေသားဖြင့်ပေးချေသောကြောင့် ၎င်းဒေသတွင် သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေပါသည်။ (အပိုင်း ၅.၂၊ ဒေသခံများအပေါ် သက်ရောက်မှုနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း ကိုကြည့်ပါ။)

- **မြေယာဝယ်ယူမှုနှင့်ဆက်စပ်သော သတင်းအချက်အလက်နှင့် စာရွက်စာတမ်းများ အားနည်းခြင်း။** အများအားဖြင့် မြေဝယ်ယူခြင်းတွင် လယ်သမားများ သို့မဟုတ် အခြားသော မြေပိုင်ရှင်များသည် ငွေပေးချေမှုသာသာဝကို ကြိုတင်၍ ပြည့်ပြည့်စုံစုံအသိပေးထားသည့်အပြင် ကုမ္ပဏီများထံမှ မြေဝယ်ယူသည့် တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများလည်း မရရှိပါ။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကုမ္ပဏီသည် လယ်သမားမှ ကုမ္ပဏီထံသို့ရောင်းချထားသောမြေအား ၎င်းကုမ္ပဏီမှ မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အားလုံးကို ဝယ်ယူသည့်လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်နေသည်ကို လယ်သမားများ နားလည်မှုမရှိခဲ့ပါ။ ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် မြေဝယ်ယူသည့်စာရွက်စာတမ်း ပေးခြင်းလည်းမရှိပါ။ ကွင်းဆင်လေ့လာသောအဖွဲ့သည် ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ကိုယ်စားလှယ်ကို လယ်သမားများထံမှ ဝယ်ယူသည့်စာချုပ်ကို အဘယ်ကြောင့်မပေးခဲ့သည်ကို မေးမြန်းခဲ့ရာ ကိုယ်စားလှယ်က ၎င်းတို့သည် အလွန်အလုပ်ရှုပ်နေသော ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည်ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။ အလားတူပင် အခြားတစ်နေရာတွင် ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရွာသားများထံသို့ မြေဝယ်ယူသည့်စာရွက်စာတမ်းပေးရန်မေ့နေသည်ဟု ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုလုပ်သူများအား ပြန်လည်ဖြေကြားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ အိမ်ရာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုံလောက်သည့် လူနေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိပိုင်ခွင့်၊ ထိရောက်စွာကုသမှုခံယူပိုင်ခွင့်။

- **အတင်းအားမေ့ နှင်ထုတ်ခြင်းများ³⁵² ဒေသခံ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများအားခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မနေရာပြောင်းရွှေ့ခြင်း။** ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအတွင်း အတင်းအားမေ့နှင်ထုတ်ခြင်း သာဓကများစွာ တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်ရပ်အတော်များများသည် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလဖြစ်စဉ်များတွင် မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသောကုမ္ပဏီများအပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် တပ်မတော်နှင့်ဆက်စပ်သော ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ယခင်အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ကာလသတ်မှတ်ချက်ကို ရွာသားများအား အသိပေးပြီး အချိန်လွန်သည့်အခါ ဖိအားပေးရွှေ့ခိုင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရွာသားများမှ ရွှေ့ပြောင်းရန် ငြင်းဆန်သောအခါ ရဲနှင့်မီးသက်တပ်ဖွဲ့များမှ ၎င်းတို့၏ အိမ်များကို ဖျက်ဆီးခဲ့ကြပြီး ရွာသားအချို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့ကြပါသည်။ ထိုနောက် အဖမ်းခံရွာသားများကို ဒေသ၏ရဲစခန်းများတွင် တစ်လခန့် ဖမ်းဆီးထားခဲ့ပါသည်။ အခြားလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကုမ္ပဏီလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် မိုးရာသီအတွင်း အိမ်ခြေ ၁၅၀ ခန့်ကို ဖျက်ဆီး၍ အတင်းအားမေ့ နှင်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဖယ်ရှားခံ ပြည်သူများအနေနှင့် ပြောင်းရွှေ့ရန် ပိုမိုခက်ခဲစေပါသည်။ နှင်ထုတ်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများနှင့်ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ၎င်းတို့နှင့်တစ်ပါတည်း မယူဆောင်နိုင်ခဲ့ကြပါ။ ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ဒုက္ခသည်များအနေနှင့် ယာယီအားဖြင့် တည်းခိုနေထိုင်ခဲ့ကြရပါသည်။

- **ပြန်လည်နေရာချထားရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင်သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှုနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းသည် အကန့်အသတ်သာရှိခဲ့သည်။** ပြန်လည်နေရာချထားသောနေရာအတွက် ယခင်ရှိနန်းပြီးသော ဒေသခံရွာသား

352 စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးအတွက် UN ကော်မတီ၊ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ယေဘုယျ ဝေဖန်ချက် နံပါတ် (၇) - လုံလောက်သည့် လူနေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းရရှိပိုင်ခွင့်။ အတင်းအားမေ့ နှင်ထုတ်ခြင်းများ။

များအပါအဝင် ပြောင်းရွှေ့ခံရမည့် သက်ရောက်ခံရသူများမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ မရှိခဲ့ကြပါ။ သာဓကတစ်ခုအနေနှင့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ဒေသခံရွာသားများအား ပြောင်းရွှေ့ရန် စီစဉ်သည့်အခါ ရွာသူကြီးအား ကြိုတင်အကြောင်းကြား၍ ရွာသားများအားပြောင်းရွှေ့ရန် ပြင်ဆင်ချိန် တစ်လပေးပါသည်။ အခြားလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ပြောင်းရွှေ့ရန် (၂) ရက်အချိန်ပေးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

■ **ပြန်လည်နေရာချထားပေးရန် ပြင်ဆင်ထားသောနေရာသည် သင့်လျော်မှု မရှိပါ။** လူများအား ပြောင်းရွှေ့နေရာ ချထားပေးရာတွင် ပြင်ဆင်ထားသည့်နေရာသည် မသင့်လျော်သည့်နေရာများဖြစ်သည်ကို သာဓကများအနေ ဖြင့် များစွာရှိပါသည်။ အများအားဖြင့် ထိုနေရာများသည် အသစ်ပြောင်းရွှေ့လာမည့်လူများနေထိုင်ရန် လိုအပ် သည့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများ သို့မဟုတ် အဆောက်အအုံများမရှိပါ။ သာဓကတစ်ခုတွင် ပြောင်းရွှေ့ခံရမည့် ဒေသခံများသွားရောက် နေထိုင်ရမည့် အိမ်များနှင့် (၃) မိုင်ခန့်ဝေးသောနေရာတွင် ရေတွင်းတစ်ခုသာရှိပြီး လမ်းမရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် လမ်းဖောက်လုပ်ရပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားရေး မလုပ် ဆောင်မီ ကုမ္ပဏီသည် ကျောင်းတည်ဆောက်ပေးခြင်း၊ လမ်း၊ ရေနံမီးတို့ ပံ့ပိုးပေးမည်ဟု ကတိပြုထားခဲ့ပါ သည်။ သို့သော်ကျိကဲ့သို့ မလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် သွားရောက်နေထိုင်သောသူများသည် မသင့်လျော်သော မြေများကို ရရှိခဲ့သည်ကို ဖော်ပြသည့် သာဓကများစွာလည်း ရှိပါသည်။ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုတွင် လူများသွားရောက် နေထိုင်သောနေရာသည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ထက်နိမ့်သောကြောင့် ရေကြီးမှုများရင်ဆိုင်ရနိုင်ပြီး ယခင် စိုက်ပျိုးခဲ့သောသီးနှံများ စိုက်ပျိုးရန်မသင့်တော်သည့် နေရာလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသောဖြစ်စဉ်များတွင် ပြန်လည် နေရာချထားခြင်းကြောင့် လူဦးရေစုပြုံကျရောက်လာခြင်းဆိုင်ရာ သယ်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အိမ်ရှင်အဖြစ်လက်ခံရမည့် ဒေသခံရွာသားများအား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ မရှိခဲ့ကြပါ။ နောက်ထပ်လုပ်ကွက် တစ်ခုတွင် ပြန်လည်နေရာချထားပေးသောနေရာသည် အခြားရွာမှသိမ်းယူထား သောလယ်မြေနေရာများ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

■ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအတွက် ပေးသောလျှော်ကြေးသည် သင့်သလို ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး အမှန် ကုန်ကျသည့် စီးပွားရေးနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများနှင့်မကိုက်ညီပါ။ လျှော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ပမာဏ သတ်မှတ်ခြင်းသည် သင့်လျော်သလို ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ကိုက်ညီဆီလျော်မှုမရှိပါ။ အချို့ဖြစ်စဉ်များတွင် လျှော်ကြေးကို မြေများအတွက်ပေးသော်လည်း သီးနှံများ သို့မဟုတ် အိမ်များအတွက် ပေးချေခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားသော ဖြစ်စဉ်များတွင် ရွှေ့ပြောင်းမှုအတွက် ပိုက်ဆံပေးသော်လည်း အိမ်နှင့်မြေများ ပြန်လည်နေရာချထားပေးရေးများမပါဝင်ပါ။ အိမ်ခြေ (၅၀) ထိခိုက်သွားသော နေရာတစ်ခုတွင် ပြန်လည်နေရာချ ထားပေးသည့် နေရာအတွက် အိမ်အသစ်များဆောက်လုပ်ရန် လျှော်ကြေးပေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ထိုငွေသည် နေရာသစ်တွင်ဆောက်လုပ်မည့် အိမ်များအတွက် လုံလောက်မှု မရှိပါ။ အမှန်စင်စစ် ကုန်ကျစရိတ်မှာ သုံးဆ မြင့်မားခဲ့ပါသည်။ အခြားလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏သီးနှံများအတွက် လျှော်ကြေးရခဲ့ သည် သို့သော် ပြောင်းရွှေ့ခံရမည့် မြေယာအတွက် မရရှိခဲ့ကြပါ။

■ တရားဝင်သတ္တုတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခံရသော လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သူများ၊ လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သူများအတွက် ပြောင်းရွှေ့ခြင်းသည် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။ အကြောင်း မှာ ၎င်းတို့နေထိုင် သတ္တုတူးဖော်သောနေရာတွင် တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် မြေအသုံးချခွင့်များမရှိသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သော အဖွဲ့များကို ပြောင်းရွှေ့ခိုင်း သောဖြစ်စဉ်များစွာကို တွေ့ရသည်။ ထိုကုမ္ပဏီများသည် လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သောသူများ၏ နေရာတွင် တရားဝင်လိုင်စင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရရှိထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြေယာနှင့်ဆက်စပ်နေသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုများ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ လုံလောက်သည့် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိပိုင်ခွင့်၊ ရေရရှိပိုင်ခွင့်၊ အစားအသောက်ရရှိပိုင်ခွင့်။

- **စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အရေးကြီးသော ရေအရင်းအမြစ်။** သီးနှံနှင့်မြေများ ပျက်စီးခြင်း၊ သွားရောက် လေ့လာခဲ့သော နေရာအတော်များများတွင် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် လယ်ယာမြေများပျက်စီးခြင်း သာကောများစွာရှိပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ထုံးကျောက်သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများနှင့် တစ်မိုင်ခန့်အကွာတွင် သီးနှံများအပေါ်၌ ဖုန်များထူထပ်စွာကျရောက်ပြီး စပါးခင်းများတွင် စပါးထွက်နှုန်းကျသွားသောကြောင့် ဓာတ်မြေဩဇာကို ပိုမိုအသုံးပြုရသည်ဟု ဒေသခံလယ်သမားများ၏အဆိုအရ သိရပါသည်။ လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏ စိုက်ခင်းများမှ အထွက်နှုန်းနည်းသောကြောင့် ဝင်ငွေလျော့နည်းသွားပါသည်။ ၎င်းတို့၏ သီးနှံများမှဖုန်များကို ဖယ်ရှားရန်ရေများ အသုံးပြုရသည်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးရန် မျိုးစေ့များ ဝယ်ယူရန် မတက်နိုင်ကြပါ။ အလားတူပင် သွားရောက်ခဲ့သော ရွှေတွင်း (၂) ခုတွင် ကုမ္ပဏီမှစွန့်ထုတ်သော ဓာတုပစ္စည်းများကြောင့် မြေနှင့်သီးနှံများ ပျက်စီးကုန်ပါသည်။ အရေးကြီးသော သောက်သုံးရေ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် စိုက်ပျိုးရေး အရင်းအမြစ်များ ပျက်စီးသွားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ သတ္တုတွင်း၏ ရေဆိုးကန်ပြိုကျမှုအား ကောင်းမွန်စွာ သန့်စင်ရှင်းလင်းပေးခြင်းများ မလုပ်ခဲ့ကြဟု တင်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက်သော ဆက်စပ်ထိခိုက်မှုများကို လျော့နည်းစေခြင်း သို့မဟုတ် နှစ်နာ ကြေးပေးခြင်းများ မလုပ်ဆောင်ထားပါ။ (အပိုင်း ၅.၇ ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုကိုကြည့်ပါ။) လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် သတ္တုတွင်း မြေစာပုံပြိုကျမှုကြောင့် ပျက်စီးသွားသော စပါးစိုက်ခင်းမြေများကို ကုမ္ပဏီမှ စနစ်တကျ ဆန်းစစ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့်လျှော်ကြေးပေးခြင်းမျိုး မရှိပါ။ ကုမ္ပဏီသို့ နှစ်နာမှုများတင်ပြသော လယ်သမားများသည် လျှော်ကြေးရရှိခဲ့ပြီး နှစ်နာမှုကို မတင်ပြသောသူ များသည် လျှော်ကြေးမရရှိခဲ့ပါ။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကုမ္ပဏီ၏ ရေဆိုးကန်နှင့် အညစ်အကြေးများကြောင့် ထိခိုက် သည့်မြေကို ကုမ္ပဏီဖက်မှ ထိထိရောက်ရောက် ရှင်းလင်းသန့်စင်ခဲ့မှုမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။ ထိုမြေအား လယ်သမားအချို့မှ ကုမ္ပဏီသို့ရောင်းချလို သည့် ဆန္ဒရှိကြသည်။
- **မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်ထားသော နေရာများတွင်စုပေါင်းစာကျက်မြေနှင့်စိုက်ပျိုးမြေများ ဆုံးရှုံးခြင်း။** အစိုးရနှင့်ကုမ္ပဏီမှ ကြိုတင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ်လေ့လာခြင်းမရှိဘဲ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းသတ်မှတ်ခြင်းသည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ မြေအသုံးချမှု သဘာဝကိုနားလည်ခြင်းမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ဆိုးရွားသည့် ထိခိုက်မှုများရှိသည့်အပြင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ်တွင် လည်း သက်ရောက်မှုများရှိပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင်စုပေါင်းစာကျက်မြေကို ဆက်လက်အသုံးမပြုနိုင်သောကြောင့် တိရစ္ဆာန်များကို ဝေးလံသည့်စာကျက်မြေများသို့ ပို့ဆောင်ရသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အခြားလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် မြေကို VFV အဖြစ်သတ်မှတ်၍စုပေါင်းစိုက်ပျိုးသည့်မြေအဖြစ်အသုံးပြုနေသောနေရာဖြစ်သော်လည်း ကုမ္ပဏီကို မြေအသုံးချခွင့် ပေးခဲ့ပါသည်။
- **စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြေများနည်းပါးလာခြင်းကြောင့် လူအများသည် နေ့စားအလုပ်သမားဖြစ်လာပြီး အခြားဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။** ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများသည် စိုက်ပျိုးမြေများ နည်းပါးလာမှုကြောင့် အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ရှာဖွေလာကြသည်။ အချို့သောသူများသည် သတ္တုတွင်းလုပ်သားအဖြစ်လည်းကောင်း စိုက်ခင်းများတွင် နေ့စားအလုပ်သမားများအဖြစ် လည်းကောင်း စတင်လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ မြေကို ကုမ္ပဏီသို့ရောင်းချ၍ အခြားစိုက်ခင်းများတွင် လုပ်ခစားအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြေဈေးများမြင့် တက်လာသောကြောင့်လည်း ၎င်းတို့သည် စိုက်ပျိုးမြေများ ထပ်မံဝယ်ယူရန် မတက်

နိုင်ကြပါ။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် မြေယာဆုံးရှုံးသော တောင်သူမှ နေ့စားလုပ်သား ဖြစ်လာသည့် အလားတူ ပြောင်းလဲလာပုံကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့သည် နေ့စားအလုပ်သမားများမဖြစ်ချင်ဘဲ မိမိမြေပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးစားသောက်မှုကို ပိုမိုလိုချင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရေရှည်ငွေကြေး ရရှိ နိုင်မှုနှင့် မျိုးဆက်သစ်များအတွက် စိုက်ပျိုးမြေများ ထားခဲ့လို သည့်စိတ်ဆန္ဒများရှိသည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ နောက်ထပ်လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် စိုက်ပျိုးစားသောက် သူအဖြစ်မှ နေ့စားအလုပ်သမားများအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ရသည်။ အကြောင်းမှာ အလွန်ညံ့ဖျင်းသော ပြန်လည် နေရာချထားမှုဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။

- **ဒေသခံများမပိုင်ဆိုင်သည့် လက်လုပ်လက်စားဧရိယာရှိမြေတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်း။** အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဒေသခံများသည် အစိုးရမှ တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေ အထူးသဖြင့် လက်လုပ်လက်စား ရွှေတူတူးဖော်သည့်ဧရိယာတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်နေခြင်း သည့် ပြဿနာဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် မှီခိုနေရသည့် မြေယာနှင့်ပတ် သက်ပြီး တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းမရှိခြင်းနှင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အချို့သောနေရာများတွင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း သို့မဟုတ် လျှော်ကြေးမပေးဘဲ ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းမျိုး ရှိပါသည်။

(ဂ) ဆက်စပ်သည့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ

လေးထောင့်ဇယားကွက်(၁၅)။ မြေယာနှင့်သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ။

<p>နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ICMM Sustainable Development Framework ■ FAO Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure ■ IFC Performance Standards and Guidance Notes: <ul style="list-style-type: none"> ● PS 1 – Assessment and Management of Environmental and Social Risks and Impacts ● PS 5 – Land Acquisition and Involuntary Resettlement   ■ UN Guiding Principles on Business and Human Rights ■ UN International Bill of Human Rights and Core Human Rights Instruments ■ OHCHR Basic Principles and Guidelines on Development-Based Evictions and Displacement
<p>ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ADB, Handbook on Resettlement, A Guide to Good Practice ■ CommDev, Land Access and Resettlement ■ FAO, Guidelines on Compulsory Acquisition of Land and Compensation ■ ICMM, Land Acquisition and Resettlement: Lessons Learned ■ IFC, Handbook for Preparing a Resettlement Action Plan ■ Gerry Reddy, Eddie Smyth and Michael Steyn, Land Access and Resettlement: A Guide to Best Practice
<p>မြေယာစီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CommDev, Extractive Industries and Conflict Toolkit and Guidance for Preventing and Managing Land and Natural Resources Conflict ■ CommDev, Women and Sustainable Land Management
<p>နိုင်ငံတကာရှိ ကနဦး ဖော်ဆောင်ရေးများ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Alliance for Responsible Mining ။ တာဝန်ခံမှုရှိသော သတ္တုတူးဖော်ရေး အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် သတ္တုတူးဖော်သူများကို နည်းပညာဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးခြင်း၊ တရားမျှတစွာ သတ္တုတူးဖော်ခြင်း အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို တရားဝင်ပြုလုပ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ရရှိအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ တာဝန်ခံမှုရှိသော သယံဇာတတူးဖော်ရေးနှင့်ရရှိရေးများအတွက် စံချိန်စံညွှန်းနှင့်အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်းစနစ်ကို ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တာဝန်ခံမှုရှိသော သွင်းအားစုကွင်း ဆက်များ ထူထောင်ခြင်း၊ အသေးစားသတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် စည်းမျဉ်းနှင့်ဆန္ဒအလျောက်လုပ်ဆောင်ရမည့် မူဘောင်များကို အကြံပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် စွမ်းဆောင်ရေမြှင့်တင်ရေးနှင့်သတ္တုတူးဖော်သူများနှင့်လုပ်ကိုင်နေသော သင်တန်းပေးသူများကို သင်တန်းပို့ချခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပေးပါသည်။